

CRÍTICA

POESIA

Josep Romeu i Figueras,
Immers en la paraula.
Introducció d'Anton M.
Espadaler. PAGÈS EDITORS.
Lleida, 2003.

Josep Romeu, conegut de molts lectors per la seva obra assagística i erudita, estimat com a docent per molts dels seus alumnes i deixebles, ens ofereix d'uns anys cap aquí, regularment, nous llibres de poesia que el confirmen i el reafirmen com un poeta d'una veu sòlida i profunda amb una energia intel·lectual i vital envejables. Romeu, que segueix el fil d'una tradició ancorada en la poesia catalana i europea medieval, en l'existencialista, creu també que aquesta poesia, des d'un punt de vista formal, s'ha de cenyir a uns motlles i cànons estrictes. D'aquí que escandeixi els versos amb cura i rigor, els doti d'una aureola classicitzant, sotmeti els poemes a l'imperi de formes closes com la dècima, el sonet, composicions de versos llargs amb l'estrofa sempre metrificada. Molts dels procediments i temes de la poesia de Romeu són una adequació dels corrents simbolistes, el gust per una lírica metafísica i reflexiva, expressada en un verb ajustat.

La seva extensa obra poètica constitueix una vasta reflexió sobre el sentit primicer que amaguen els mots i les paraules, signes amb els quals ens hem d'entendre i sovint confondre. També hi ha la constant interrogació sobre l'existència humana, els límits de la llibertat, l'exercici de la poesia com a espai de coneixement i de pensament. Vista amb una certa perspectiva, la poesia de Romeu és una vasta construcció verbal que se sosté de vivències personals, de lectures diverses, una reflexió sostinguda en què el poeta sedimenta, en aquest art humil, aquesta passió gratuïta que és la poesia, les seves experiències d'ordre transcendent.

DEPURAR ELS VERSOS

A tots els llibres depura la mateixa matèria dels seus versos: l'amor, un sentit cristià de la vida, una eficàcia lírica bastida sobre motius extrets de la literatura universal. El poeta amb el seu patrimoni de vivències i de lectures concep la poesia com una amalgama d'ètica i d'estètica: "No diràs mai en poesia / un mot vulgar i degradat / que atempti amb greu indignitat / estètica i ètica: guia / de l'home a cabdal dignitat".

En aquest poemari, el vers cenyit deixa entreveure una



EL POETA JOSEP ROMEU HA PUBLICAT 'IMMERS EN LA PARAULA'

MIQUEL ANGLARILL

Paraules, arrels de la ment

PEP VILA

sedimentació de motius i símbols medievals que li serveixen per dotar de contingut l'ànima del poeta. Per aquestes pàgines desfilen la llibertat alosa, el cervol que a la font "mitiga ses ferides", el rossinyol líric, l'astor amb el seu vol majestuós i àgil. Amb aquest mostrarri de veus antigues s'hi encavalquen els versos de Ronsard, l'admiraçió que, des de sempre, Romeu ha professat a Foix, no el que escriu a la ratlla del son, sinó el que proclama un ideari catalanista, de defensa d'una llengua i d'una cultura.

Romeu, com altres poetes de la seva generació que van viure una dura postguerra, s'aferra també a una realitat quotidiana. En aquests poemes hi ha molt de rebellió individual davant l'afluixament dels ressorts col·lectius que afermaven tot un poble. Al costat de la meditació lírica, Romeu sorprèn per

aquest to moral que tenen els poemes, atent a l'actualitat problemàtica en què viu el seu poble: "I, així, condemno la conducta vil, / la usura, prenys d'una fortuna innoble, / guerres totals i la que ens fou civil, // el mal polític desentès del poble, / el qui sols mira son melic subtil / i aquell que viu com un inútil mòble".

El llibre *Immers en la paraula* es divideix en tres seccions. En la primera s'interroga sobre el recte sentit que hem de donar a les paraules. Per parlar de virtuts o com trobar sentit a la "comunal existència", per escriure sobre les hores, imitar el vol aventurós de l'ocell, en contraposició a la nostra petitesa, per cantar l'inefable, hem d'ajustar les paraules com millor sabem. Tot sigui per "posar ordre al caos amb la llum / i imperceptible / perquè la paraula es faci audible / i doni al

mot sentit i besllum".

A la segona secció hi trobem un conjunt de poemes que mostren la gravetat, el sentit moral tan característic de la poesia de Romeu. Meditació de tot allò que és abstracte per fer-ho més comprensor. Aquests són poemes en què aflora la nota greu, un catàleg de disconformitats amb el món present, la vindicació d'una ètica.

UN VENTALL DE TEMES

La secció tercera és oberta a un ventall de temes, tots, però, sota la forma italiana del sonet, composició que demana un rigorós domini de la forma per tal que el contingut dels vuit primers versos i la conclusió progressiva dels quatre darrers ens condueixin a la comprensió d'una idea ben empresonada, delicada com la natura femenina. El preceptista francès

Boileau ja ponderava que un sonet sense defectes val més que un poema llarg. Els catorze sonets toquen temes cars a Romeu com la mateixa interrogació sobre els límits d'aquest gènere, l'estima a una forma que defineix una estètica, la tendresa de l'amor, el tema del pas del temps, la progressió dels dies efimers: "Tens els cabells d'immaculada neu" en el qual el poeta homenatja l'obra d'un sonetista excepcional com era Ronsard. El lirisme de moltes d'aquestes composicions, el seu abocament a un món exterior, el fet de voler cantar sense fi l'amor i la natura, no amaga l'afany de poeta de voler dotar la composició d'abastar els secrets de la totalitat, d'arribar al cor de les coses: "Indagar el centre mateix, errívol, / de la ment closa en un secret altívol / o el sentiment de cor que et porta a engany?".